

Amire felesküdtünk Isten és ember előtt

"Ha a közérdeket valóban szolgálni akarjuk, félre kell tenniünk szubjektív érzéseinket, el kell nyomnunk néha keserűségünket is. Meg kell érteniünk, hogy kétmillió emberlélek nem gondolkodhatik mind úgy, mint mi, hogy vallás- és világnézeti különbséget magyar kisebbségi nemzeti közéletünkben elűzni nem lehet."

Jakabffy Elemér ¹

Bevezető

Párt- vagy önkormányzati struktúra-e az RMDSZ? A kérdés, s az erre adandó válasz már-már közhelyszámba megy, főleg az RMDSZ belső köreiben. Sokan és sokszor felvetették, válasz is született rá majdnem ugyanannyi, mégis, 2000-ben újra napirendre kerül. No nem döntéshozónk napirendjéről van szó² és nem is valamely végrehajtó szervünk próbálja ezt boncolgatni. A Magyar Kisebbség legutóbbi számában megjelent vitaindítójában veti fel Toró T. Tibor, s rámutat arra, hogy, megítélése szerint, ez az alapvető, az erdélyi magyar politikai elitet leginkább megosztó törésvonal. A vitaindító megalkotásakor még nem született meg az RMDSZ kongresszusok közötti legmagasabb döntéshozó testületének megválasztását szabályozó határozat, mint ahogy jelen tanulmány megírásakor sem beszélhetünk még egy ilyen tárgyú SZKT határozatról.³

Kinek jár a választójog, hogyan kellene választanunk ahhoz, hogy aszerint cselekedjünk, amire a kolozsvári Szent Mihály-templomban Isten, és az eddigi RMDSZ kongresszusokon ember előtt felesküdtünk, erre keres választ a tanulmány.

Történeti visszatekintés, avagy a forma, amire bizonyíthatóan felesküdtünk

Isten előtt:

1992. október 25-én, a kolozsvári Szent Mihály-templomban, az RMDSZ parlamenti képviselői és szenátorai fogadalmat tettek: *"Hû magyarként szolgálni fogom népemet, mely bizalmával felhatalmazott, hogy érdekeit képviseljem, harcoljak teljes egyenjogúságáért, közösségi jogaiért és szabadságáért, küzdjek fennmaradásáért, melynek egyetlen szilárd biztosítéka a belső önrendelkezés."* Más szóval, a bukaresti Parlament RMDSZ-es tagjai arra kötelezték magukat hogy hû magyarként szolgálják népünket⁴, mely arra hatalmazta fel őket, hogy küzdjenek fennmaradásáért, melynek egyetlen szilárd biztosítéka van: a belső önrendelkezés. Tehát, akkori országgyűlési képviselőink⁵ *elkötelezték magukat a belső önrendelkezés mellett.*⁶

Ember előtt:

Az 1990. április 21-22-én, a Nagyvárad I. Kongresszuson elfogadott első Programja szerint, az RMDSZ a romániai magyarság közképviselői és érdekvédelmi szervezete⁷, amely a kisebbségek egyéni és kollektív jogainak biztosítását a román demokrácia egyik sarkkövének fogja fel. Ezek a jogok nem kiváltságok és nem adományok - mondja ki az I. Kongresszus -, hanem a nemzetiségek létéből, ez egyetemes emberi jogokból, a demokrácia lényegéből fakadnak, és szavatolásukért a román állam, ...kötelezettséget és felelősséget vállalt. Következésképpen az RMDSZ elutasít minden olyan próbálkozást, amely a román állam függetlenségét, szuverenitását és a román nép alapvető érdekeit sértő szeparatista törekvésnek akarja minősíteni a nemzetiségek kollektív és egyéni jogainak biztosítását, az önrendelkezés elvére való hivatkozást és annak gyakorlását. A Program kimondja továbbá azt is, hogy nem kívánja folytatni a félmegoldások, a hátrányos egyezkedések, a sorozatos lemondások és önpusztító hazugságok politikáját. A Szövetség jellegére vonatkozóan, a Program 5. pontja rögzíti, hogy az RMDSZ nem párt, hanem nemzeti alapon álló szervezet, amely, figyelembe véve a romániai magyarság társadalmi rétegződését, az érdekek sokféleségét és az ezt kifejező elkerülhetetlen politikai pluralizálódást... arra törekszik, hogy a közös, alapvető kisebbségi érdekek hatékony

képviselésével összefogja a romániai magyarság különböző rétegeit, csoportjait és azok szervezeteit. A Szövetség politikai alapelvei között szerepel a pluralizmus, melyen első kongresszusunk szerint az eltérő nézetek és érdekek elismerésének és képviselésének jogossága értendő, mivel a szabadság elsősorban az egyének szabadsága - ... a különféle kisebbségeké a mindenfajta többséggel szemben -, hiszen csak szabad egyének alkothatnak szabad közösségeket. A kisebbségi önszerveződésről szólva, a Program kimondja, hogy az RMDSZ megfelelő erkölcsi, szellemi és szervezeti kereteket biztosíthat az egészséges ... azonosságtudat kialakításához, ápolásához és fenntartásához, következésképpen feladatának tekinti az ehhez szükséges alkotmányos, jogi és intézményes feltételek megteremtését, s kifejezésre juttatja a küldöttek azon véleményét, hogy a különféle személyi és kollektív kisebbségi jogok gyakorlásának legmegfelelőbb biztosítéka a helyi önkormányzati rendszer kialakítása. Figyelemreméltó a Program 14. pontja, mely szerint hosszabb távon az RMDSZ támogatja az önkormányzati rendszer csúcsszerveként működő - különböző politikai platformokat, érdekvédelmi, gazdasági, kulturális, felekezeti és tudományos egyesületeket tömörítő - kisebbségi parlament tervét és elgondolását, amely a kisebbségi társadalom koordinálását, önszervezését és önvédelmét hivatott biztosítani. Tömören, az RMDSZ kisebbségpolitikai alapelve a következő követelésben fogalmazódik meg: fokozatosan kiépülő önkormányzatok létrehozása, hiszen a bennünket érintő sorskérdésekben senki sem dönthet helyettünk.

Az 1993. január 16-án, a Brassói III. Kongresszuson elfogadott Programja szerint, az RMDSZ a romániai magyarság különböző autonóm területi, politikai és rétegszervezeteinek érdekvédelmi közössége, amely országos és helyhatósági szinten ellátja a romániai magyar kisebbség közképviselését, egyeztetési és ösztönzői a társadalmi önszerveződés különböző formáit. A Szövetség elismeri a demokratikus pártok, platformok szabad szerveződését. Miután leszögezi, hogy az érdekvédelmi koalíció elvi alapját az egyetemes emberi jogok, illetve a kollektív nemzeti kisebbségi jogok, a jogállam, a piacgazdaság és a civil társadalom értékei képezik, kifejti, hogy az érdekvédelemben és a közképviselésben az RMDSZ-nek társult tagjai a programját elfogadó gazdasági, tudományos, szakmai, kulturális, vallási, ifjúsági szervezetek, amelyek részt vesznek a saját területükhöz tartozó döntések kidolgozásában és meghozatalában. A Szövetség alapvető érdekei között szerepel a romániai magyaroknak, mint nemzeti kisebbségnek, a legfőbb érdeke: hogy nemzeti identitásának háboríthatatlan megtartásához minden feltétele meglegyen, beleértve saját intézményrendszerét is. Ugyanakkor a Szövetség, a belső önrendelkezés joga és a biztonság elve alapján feladatának tekinti olyan politikai, gazdasági, kulturális, jogi és közigazgatási keretek létrehozását, amelyek szavatolják a teljes jogegyenlőséget, a romániai magyar nemzeti kisebbség és más nemzeti kisebbségek egyéni és kollektív jogainak szabad érvényesítését. Ez a Program is szorgalmazza a politikai rendszer pluralista alapokon nyugvó megszervezését és működtetését, valamint - a romániai magyarság identitásának megőrzésével kapcsolatos érdekek védelme, a nemzetiségi kérdés méltányos rendezése terén -, az ehhez szükséges jogi és intézményes feltételek megteremtését, a nemzeti kisebbségek kollektív jogainak szavatolását és a nemzeti közösségek belső önszerveződésének biztosítását olyan módon, hogy a romániai magyarság maga döntsön minden rá és csakis rá tartozó kérdésben. Már nem találunk olyan kitételt, amely kimondja, hogy az RMDSZ nem párt, csak a politikai életben való tevékeny RMDSZ-részvételt rögzítő 5. pont rendeli alá ezen részvételt a Programban kitűzött célok megvalósításáért folytatott küzdelemnek, s kiköti, hogy nem köt elvtelen kompromisszumokat a hatalommal. Ami a konkrét, parlamenti tevékenységet illeti, ezt nem korlátozza fő feladatára, a romániai magyar nemzeti kisebbség érdekeinek képviselésére, hanem ezt folyton szem előtt tartva, következetesen küzd azért, hogy a Parlamentben elfogadott törvények minél hatékonyabban segítsék elő az egész társadalom demokratizálódását, tartalmukban és formájukban jobban illeszkedjenek a modern európai elvekhez és normákhoz. A helyi önkormányzatot és a helyi társadalmakat immár nem a személyi és kollektív kisebbségi jogok gyakorlásának legmegfelelőbb biztosítékának, hanem a demokratikus megújulás döntő láncszemének tekinti. Az előbbi elv, a személyi és kollektív kisebbségi jogok gyakorlásának legmegfelelőbb biztosítékaként meghatározott önkormányzati rendszer a Szövetség struktúrájának vezérelvévé válik, s a kongresszus alapszabályzat-határozatot hoz a szervezet önkormányzati modelljének alapelveiről. Miután leszögezi, hogy a romániai magyarság megmaradásának és fejlődésének biztosítéka a belső önrendelkezés elvén alapuló közösségi önkormányzat intézményeinek kiépítése, kifejti, hogy a Szövetség a szervezeti önkormányzat elve alapján működik, mely elvet az országos és területi vezető testületek kialakításánál, a hatáskörök megállapításánál akkor is tiszteletben kell tartani, ha az RMDSZ Alapszabályzata minden esetben a megoldásról nem rendelkezik. Ugyanezen elv tiszteletbetartásával kell egybehangolni a Szövetség egészének irányítását felvállaló testületek, a parlamenti csoport, a területi szervezetek, valamint a társult tagság vezetőségeinek tevékenységét, továbbá el kell különíteni és jól körülhatárolni a döntéshozó, a végrehajtó, illetve ellenőrző szférákat. Ebben a határozatban szerepel az azóta sokszor idézett rendelkezés, hogy a szövetségi tisztújításra általános és titkos, lehetőleg közvetlen választással kerül sor, amelyen az általános tagnyilvánlásban szereplő tagok vesznek részt, valamint a szövetségi tisztújítás határideje is, a határozat megszavazásának időpontjától számított két év, vagyis 1995. január 17-e.

A határozat megszavazásának időpontjától eltelt hét év , de még mindig nem tudjuk, hogy kik tartoznak majd abba a körbe, amely közvetve vagy közvetlenül kijelöli kisebbségi parlamenti képviselőinket, s azt sem, miként, vagyis közvetett vagy közvetlen választásokon jelöljük majd ki a megújuló SZKT tagjait. Az utolsó, VI. Kongresszus is megkerülte a problémát, sőt, a sokat vitatott "lehetőleg közvetlen" jelzôt is "elfelejtette", ugyanis az Alapszabályzat⁹ 5. cikke szerint a szövetségi választások általánosak és titkosak.

Felvetôdik tehát a kérdés: mire is esküdtünk fel tulajdonképpen? Mit fed a forma?

Értelmezési próbálkozás, avagy a tartalom, amire vélhetôen felesküdtünk

Amint az alcím is kifejezi, mai napig vitatott kérdés, hogy mit feltételez a belsô önrendelkezés elvén alapuló közösségi önkormányzat intézményrendszere, pontosabban az, hogy miképpen kell összeálljon, megválasszasson az ezen elvnek megfelelô, a közösségi önkormányzat legfontosabb intézménye, a megújuló SZKT? A III. Kongresszus csak annyit mondott, hogy általános és titkos, lehetőleg közvetlen választással, amelyen az általános tagnyilvántartásban szereplô tagok vesznek részt. A probléma lényege, vagyis a választók köre és a választás közvetett vagy közvetlen mivolta pedig a jelenlegi Alapszabályzathoz is kimaradt. Marad tehát az értelmezés. Ezen próbálkozásunkban, az értelmezési módszerek közül a logikai és történelmi értelmezéseket használjuk. A történelmi értelmezés figyelembe veszi azokat a körülményeket amelyek a jogi norma (a Brassói Kongresszus határozata) elfogadásához vezettek (*ocasio legis*), valamint a rendelkezés kidolgozásának és elfogadásának céljait (*ratio legis*).

Kiknek szeretett volna választójogot adni a kongresszus, s a kérdésre megfogalmazódott két válasz

A Brassói Kongresszus határozata szerint választójoggal az általános tagnyilvántartásban szereplô tagok rendelkeznek. Milyen tagokra gondolt a kongresszus?

Nyilván RMDSZ-tagokra, másnak nincs joga beleszólni az RMDSZ ügyeibe - ez az *egyik válasz*. Csak ôk szerepelnek a tagnyilvántartásban. Milyen tagnyilvántartásban? Természetesen az RMDSZ tagnyilvántartásban, milyen más nyilvántartása lenne az RMDSZ-nek? És az érvrendszer bezárul. Csakhogy, amennyiben a fenti megállapítások valamelyike hamisnak bizonyul, a következtetés is hamis. Tény, hogy az RMDSZ tagnyilvántartásban csak az RMDSZ tagok szerepelnek, viszont a kongresszus általános tagnyilvántartásról beszélt. Ha az RMDSZ tagnyilvántartásra gondolt volna, akkor miért adta ki feladatnak a tagnyilvántartás egységesítésének módszerét?

Persze, hogy nem csak RMDSZ tagokra gondolt a Brassói Kongresszus, hanem, mivel közösségi önkormányzatról volt szó, az erdélyi/romániai magyarság minden tagjára - ez a *másik válasz*. Az általános tagnyilvántartás tulajdonképpen egy, az erdélyi/romániai magyarság tagjait feltérképezô népszámlálás, avagy regisztráció kellene legyen. A közösségi önkormányzat lényege, hogy minden, magát magyarnak valló román állampolgárnak akaratnyilvánítási lehetôséget adjon, függetlenül attól, hogy RMDSZ tag-e vagy sem.

Kik az RMDSZ tagok? A Brassói Kongresszus által megszavazott I. Alapszabályzat-módosító határozat 6. cikke szerint az *RMDSZ a szervezeti önkormányzat elve alapján együttmûködô társult tagok szövetsége*, s a társult tagok limitatív felsorolásában a határozat a következô szervezeteket nevesíti: a) az *RMDSZ országos bejegyzése alapján mûködô, területi elv szerint szervezôdô szövetségi területi szervezetek*; b) az *RMDSZ országos bejegyzése alapján mûködô belsô szervezôdései, melyek nem területi elv szerint szervezôdnek* (a jelenlegi platformok); c) *Romániában bejegyzett jogi személyek*. A b) pontban meghatározott belsô szervezôdések elismerése a (szövetségi) Szabályzat Felügyelô Bizottság kompetenciája volt, míg a c) pontban említett jogi személyek tagfelvételi kérelmét a Képviselôk Tanácsa bírálta el a SZFB javaslatára. A határozat 7. cikke szerint az *egyéni tagok a társult tagok szervezeti keretei között fejtik ki tevékenységüket. Az egyéni tagokra vonatkozó szabályozásokat a társult tagok saját szabályzatai tartalmazzák. Tehát, akkoriban a Szövetségnek nem voltak egyéni tagjai*.

A jelenleg érvényben levô Alapszabályzat 10. cikkének elsô bekezdése már a Szövetség egyéni tagjairól beszél. Eszerint, a *Szövetség egyéni tagja lehet bármely romániai állampolgár, ha belépési szándékát, valamint a Szövetség programjával és alapszabályzatával való egyetértését írásban benyújtja a Szövetség valamely helyi szervezetéhez*. A helyi szervezetekről az Alapszabályzat 15. cikke rendelkezik: *A Szövetség - a belsô önrendelkezés elve alapján - a következô szintekre szervezôdik: a) az egyéni tagok helyi szervezetekbe tömörülnek*. Ha figyelembe vesszük azt, hogy a helyi szervezetekről szóló rendelkezés a *Területi szervezetek* ról szóló alfejezetbe tartozik, melynek elsô (általános)

rendelkezése szerint *a területi szervezetek a Szövetségnek szabad akaratukból szerveződő és saját belső működési szabályzatuk alapján működő legnagyobb autonóm egységei, amelyeken belül és amelyeken keresztül az országos alapszabályzat biztosította hatáskörökkel és eszközökkel a romániai magyar közösség érdekvédelmi közössége megvalósítja programját*, rájöhettünk arra, hogy az évek során jelentős súlyponteltolódás következett be a Szövetség kollektív tagjai között. Míg a Brassói Kongresszus egyenlőként kezelte a Szövetség minden társult tagját, a Marosvásárhelyi Kongresszus kiváltságos helyzetbe hozza a területi szervezeteket.¹⁰ Az idézett rendelkezésekből kiderül, hogy a Szövetség kizárólag a területi szervezeteken belül és csakis ezeken keresztül valósítja meg programját, bár, Programja szerint, az RMDSZ még mindig *a romániai magyarság különböző autonóm területi, politikai és rétegszervezeteinek érdekvédelmi közössége, amely országos és helyhatósági szinten ellátja a romániai magyar kisebbség közképviselését, egyezteteti és ösztönzi a társadalmi önszerveződés különböző formáit*.¹¹ Az a tény, hogy a Szövetség egyéni tagsága csak a helyi szervezetek egyéni tagjainak jár, megerősíti a másik két "társult" tagsági státusnak "örvendő" szervezetek és szerveződések marginalizációját. Bár az érvényben levő Alapszabályzat 10. cikkének 2. bekezdése¹² látszólag nem diszkriminál a területi szervezetek, platformok, illetve társult tagok egyéni tagjai között, valójában ez a rendelkezés nem az előbb felsorolt szervezetek és szerveződések egyéni tagjairól szól, hanem a Szövetség egyéni tagjairól, melyeknek lehetővé teszi azt, hogy tevékeny szerepet vállaljanak a területi szervezetekben, platformokban vagy társult tagok munkájában, anélkül, hogy ennek befolyása lenne a szövetségi tagságra, melyre úgy lettek jogosultak, hogy valamely helyi szervezet tagjaivá váltak. Tehát, *jelenleg, a helyi szervezetek tagjai automatikusan a Szövetségnek is egyéni tagjai. A Szövetség egyéni tagsága viszont nem terjed ki azokra a személyekre, akik kizárólag valamely platform vagy társult tag egyéni tagjai*.

Gondolhatott-e arra a Brassói Kongresszus, hogy az általános tagnyilvántartást, s ezáltal a választójogot a jelenlegi RMDSZ (Szövetség) egyéni tagjaira korlátozza? Nyilván nem, mivel akkoriban ez a státus nem létezett. A "választójogot csak RMDSZ tagnak" vélemény támogatói figyelmen kívül hagyják ezt a státusváltozást. Hogyan vesznek részt a választásokon az RMDSZ mai társult tagjai, akik kollektív tagjai a Szövetségnek, anélkül hogy saját tagjaik egyénileg is beléptek volna az RMDSZ-be? Hogyan gyakorolhatná a kollektív tag a választójogot (!)?

A kolozsvári eskü szövege a második választ (a Brassói Kongresszus nem csak RMDSZ tagokra gondolt, hanem az erdélyi/romániai magyarság minden tagjára) támasztja alá, mivel eszerint akkori képviselőink *nép/közösségszolgálatra* kötelezték magukat, nem pedig az RMDSZ tagok szolgálatára.¹³ Ez a nép/közösség hatalmazta fel az eskütevőket arra, hogy küzdjenek fennmaradásáért (a nép/közösség fennmaradásáért, nem az RMDSZ fennmaradásáért), s ezen fennmaradás biztosítékaként egyetlen eszközt határoz meg az eskü szövege: a belső önrendelkezést.¹⁴ Tehát *a belső önrendelés elvének tiszteletbetartása a közösség fennmaradásának egyetlen biztosítéka*.¹⁵

Ha a Brassói Kongresszus által elfogadott Programot vizsgáljuk meg, eszerint az RMDSZ *a romániai magyarság különböző autonóm területi, politikai és rétegszervezeteinek érdekvédelmi közössége, amely országos és helyhatósági szinten ellátja a romániai magyar kisebbség közképviselését, egyezteteti és ösztönzi a társadalmi önszerveződés különböző formáit*.¹⁶ Tehát az RMDSZ (Programja szerint) a romániai magyarság különböző szervezeteinek érdekvédelmi közössége.¹⁷ Arra a kérdésre, hogy valamennyi szervezetünk közül melyek tartoznak RMDSZ ernyő alá, a jelenlegi¹⁸ Program 1. pontjának utolsó mondata ad választ, amely a következő szervezeteket sorolja fel: az RMDSZ területi szervezetei, platformjai, és társult tagjai - a programját elfogadó politikai, gazdasági, tudományos, szakmai, kulturális, vallási, ifjúsági stb. szervezetek. Eszerint *az általános tagnyilvántartásban nem csak az RMDSZ egyéni tagjai kell felsoroltassanak, hanem szerepelnie kell minden olyan személynek, aki a romániai magyarság valamely, előbb említett szervezetének/szerveződésének egyéni tagja*.

A platformok az RMDSZ belső szerveződései, tehát tagjaik nem lehetnek csak RMDSZ tagok, ami pedig a társult tagokat illeti, ezek *a SZET-ben és a területi szervezetek egyeztető tanácsaiban vagy választmányjaiban jutnak képviselőhöz*¹⁹, vagyis egyéni tagjai nem választhatják meg az SZKT tagokat - jöhet az ellenérv.

Ami a platformokat illeti, sem a jelenleg érvényben levő Alapszabályzat, sem az előzőek²⁰ nem tartalmazzák azt a megkötöttséget, hogy tagjaik nem lehetnek csak RMDSZ tagok. Az a tény, hogy a platformok az RMDSZ belső szerveződései, nem jelenti azt, hogy tagjaik csak szövetségi egyéni tagsággal rendelkező személyek lehetnek. A rendelkezés csak a platformra, mint szerveződési formára ró ki bizonyos kötelezettségeket, melyeket a jelenlegi Alapszabályzat a 33. cikkben rögzít. Ezen kötelezettségek között szerepel a saját szervezési és működési szabályzat kidolgozása is, amely természetesen Szövetség-konform kell legyen, de amennyiben nem írja elő, hogy tagjai kizárólag RMDSZ tagok lehetnek, attól még nem sértik sem az RMDSZ Programjának rendelkezéseit, sem az

Alapszabályzatát. Megemlíteném, hogy a platformok a politikai pluralizmus jegyében jelentek meg a Szövetségen belül, s ezáltal teljesen természetes, hogy teret adhatnak olyan személyeknek is, akik bár egyetértenek az RMDSZ Programjával és Alapszabályzatával, nem óhajtának helyi szervezeteinek tagjai lenni. Azt sem szabad figyelmen kívül hagyni, hogy az új párttörvény érvénybe lépése arra kényszerítette az RMDSZ mellett létező erdélyi magyar politikai pártokat, hogy platformmá alakuljanak, amennyiben ideológiájukat továbbra is képviselni akarták. Nem biztos, hogy az egykori Kisgazdapárt, illetve Keresztény-Demokrata Párt tagjai jelenleg mind RMDSZ tagok. Tehát, amennyiben az általános tagnyilvántartás nem tartalmazná a platformok tagjait is, azon tagok, akik nem léptek be valamely helyi RMDSZ szervezetbe, nem választhatnának SZKT tagokat, holott, a jelenlegi Alapszabályzat 11. cikkének 1. bekezdése is kimondja, hogy *szövetségi szinten ... a platformok az SZKT-ban jutnak képviselethez.*

Ami a társult tagokat illeti, aki a fenti érveléssel próbálja kizárni ezek tagságát a választók köréből, az figyelmen kívül hagyja a következőket:

1. A Brassói Kongresszus döntése szerint a *következő* SZKT-nak általános, titkos, lehetőleg közvetlen választások útján kellett volna megújulnia s ezeken a választásokon az általános tagnyilvántartásban szereplő minden személynek részt kellett volna vennie. Mint tudjuk, ez nem történt meg, mivel a IV. Kongresszusig az Ügyvezető Elnökség nem dolgozta ki és nem terjesztette az SZKT elé a tagnyilvántartás egységesítésének módszerét. A következő SZKT a Brassói Kongresszus III. Alapszabályzat-módosító határozatának (átmeneti) rendelkezései szerint állt össze, nem pedig a Szervezet önkormányzati modelljének alapelveiről szóló határozatban rögzített módon.²¹

2. Mivel a társult tagok által az erdélyi/romániai magyar civil társadalmat valamilyen módon be kellett vonni az RMDSZ rendszerbe, a IV. Kongresszus létrehozta az Egyeztető Tanács intézményét, mely éppen a társult tagok képviselőiből és a szövetségi elnök által meghívott személyiségekből tevődik össze. Alapszabályzatban rögzített hatásköre szerint a SZET gyakorolja a civil társadalom első kontrollját a politikum (SZKT mint döntéshozó) felett.

3. Az, hogy a társult tagok képviselői a SZET-ben jutnak képviselethez, csak a választhatók körét szűkítheti, nem pedig a választási joggal rendelkezőkét.

4. Sem a IV., sem a V., sem a VI. Kongresszus nem mondott le a belső önrendelkezés elvén alapuló közösségi önkormányzati intézményrendszer létrehozásáról²², hanem elhalasztotta ezt.²³

Nyilvánvaló tehát, hogy az RMDSZ-tagság által (eddig mindig közvetve) megválasztottakból s kijelöltekből, valamint a platformok és az ifjúsági szervezetek küldötteiből összeálló SZKT *átmeneti jelenség*, s a SZET léte még nem jelenti automatikusan a társult tagok egyéni tagjainak kizárását a választók köréből.

A felvetett kérdésre (*Kiknek szeretett volna választójogot adni a kongresszus*) adandó két válasz közül az első (az RMDSZ-tagoknak, másnak nincs joga beleszólni az RMDSZ ügyeibe) nem állja meg a helyét. Ahhoz, hogy megvizsgáljuk, hogy a második válasz elfogadható-e, vagyis hogy *a bővített tagnyilvántartás feltérképezné-e az erdélyi/romániai magyarság minden tagját*, a jelenlegi társult tagokat kellene számba vennünk.

Jelenlegi Alapszabályzatunk szerint "*a Szövetség társult tagjai szociális, tudományos, művészeti, művelődési és szakmai jellegű országos csoportosulások, amelyek a Szövetséggel való együttműködési szándékukat írásban nyújtják be az SZFB-hez. A területi vagy helyi szintű civil társadalmi szerveződések társulásáról a Szövetség megfelelő szintű testülete dönt.*" Ami első látásra szembeötlik: az alapszabályzat által felsorolt társult tagok között nem szerepelnek az *ifjúsági szervezetek és az egyházak*, bár a Program 1. pontja említi őket. Tudjuk, hogy az ifjúsági szervezetek küldöttei jelenleg tagjai az SZKT-nak, az egyházi vezetők pedig személyiségekként tagjai a SZET-nek. Különleges státusuk lenne ezen szervezeteknek az RMDSZ-ben?

- Ami az ifjúsági szervezeteket tömörítő MIT-et illeti, ez partneri társszervezete az RMDSZ-nek, s bár ez a társulás egyik alapszabályzatban rögzített szervezeti formának sem felel meg, senki sem kérdőjelezi meg RMDSZ szereplésüket. Az RMDSZ társszervezetének jelenleg több jogosultsága van, mint a társult tagoknak, ezért a "*qui potest majus, potest minor*" elv szerint a nem szabályozott kérdésekben a társszervezet legalább a társult tagoknak megfelelő bánásmódban kell részesülnön. Tehát *az ifjúsági szervezetek tagjainak szerepelniük kell az általános tagnyilvántartásban.*

- Ami az egyházakat illeti, bár a Program társult tagként említi őket, egyik egyház sem követte az alapszabályzat által előírt társult tagsághoz vezető procedúrát, tehát, amennyiben az általános tagnyilvántartást az RMDSZ ernyő alá tartozó szervezetek/szerveződések tagjainak összesítőjeként határozzuk meg, nyilvánvaló, hogy az egyházak tagsága,

mint olyan, nem része az általános tagnyilvántartásnak. Ebben az értelmezésben a második válasz - az általános tagnyilvántartásban helye van, s ezáltal választójoggal rendelkezik az erdélyi/romániai magyarság minden tagja - túl tág spektrumot fed le. Viszont, ha abból indulunk ki, hogy a Brassói Kongresszus határozata leszögezte, hogy *a romániai magyarság megmaradásának és fejlődésének biztosítója a belső önrendelkezés elvén alapuló közösségi önkormányzat intézményeinek kiépítése*, s a közösségi önkormányzat mint olyan az erdélyi/romániai magyar közösség önkormányzata, ilyen értelmezés mellett kétséges, hogy valaki, aki erdélyi/romániai magyarnak vallja magát, kizárható-e a közösségi önkormányzat intézményeit megválasztók köréből, s ha igen, ki dönthet ezen kizárásról. Tehát új kérdésekre keressük a választ: Valaki, aki erdélyi/romániai magyarnak vallja magát, kizárható-e a közösségi önkormányzat intézményeit megválasztók köréből? Ha tisztán Program- és Alapszabályzati kérdésnek tekintjük a felvetett problémát, a válasz nyilván igenlő: aki választani akar, az beléphet/beléphetett volna bármely szövetségi szervezetbe, s ha nem tette, akkor azt jelenti, hogy nem érdeklí a kérdés, nem érzi magát erdélyi/romániai magyarnak. A kérdésnek viszont erkölcsi vetületei is vannak. Nem szabad megfeleledkeznünk arról, hogy a 80 évnyi többségi elnyomás félelmei még igencsak jelen vannak közösségünk egyes tagjaiban, mi több, az utóbbi 10 év sem nyújtott valódi garanciát arra, hogy ezentúl valóban félelemmentesen nyilvánulhatunk meg, nyíltan, szabadon fejezhetjük ki óhajainkat. Azt sem hagyhatjuk figyelmen kívül, hogy az eltelt időszakban sokan érezhették magukat elhagyatottan, egyedül, támasz nélkül, sokan érezhették azt, hogy az "elit" nem képviseli érdekeit, sőt, egyes esetekben feladja, elárulja ezeket. Kizárni őket a közösségi önkormányzati intézményt választók köréből annyit jelent, mint kizárni őket a közösségből, lemondani róluk egy feltételezés alapján, ugyanis az a következtetés, hogy mivel nem léptek be valamely szövetségi szervezetbe, nem érdeklí őket a közösség, nem érzik magukat a közösség tagjainak nem más, mint pusztá hipotézis. A szervezetek pszichológiájának szakemberei szerint egy szervezet tagjai leginkább a társadalom aktív rétegeiből kerülnek ki, márpedig a társadalmat (mikro- vagy makrotársadalmat) az aktív egyénekre redukálni nyilvánvaló tévedés. Ha a jelenlegi RMDSZ elit azt a nézetet vallja, hogy erdélyi/romániai magyar közösségünk tagjai közül csak azok választhatják meg legfőbb közösségi önkormányzati intézményünket, akik a szövetség valamely szervezetének tagjai, akkor tudatosan kizárja közösségünkben a szövetségi szervezetekbe be nem iratkozott személyeket, bár ezek soha nem nyilatkozták azt, hogy nem érzik magukat az erdélyi/romániai magyar közösség tagjainak. Újabb kérdéseket vetne fel ez a nézet: közösségi önkormányzati intézményt választunk-e avagy szövetségi intézményt (amely felvállalta a közösség érdekképviseletét anélkül, hogy minden közösségi tagnak véleménynyilvánítási lehetőséget ismerne el), vagy pártintézményt (ha a választójogot csak RMDSZ-tagok esetében vesszük alapul mint véleményt)? Ez az elit ugyanaz-e, mint amelyik 1992-ben népképviselőre esküdt fel? Véleményem szerint *amennyiben közösségi önkormányzati intézményt szeretnénk választani, nem zárható ki a választók köréből senki, aki erdélyi/romániai magyarnak vallja magát*. Arra a kérdésre pedig, hogy mely fórum hivatott ebben a kérdésben dönteni, csak egyetlen válasz adható: az a fórum, amely az intézmény megválasztásáról rendelkezett, tehát a kongresszus, mivel ezt a kérdést soha, egyetlen kongresszus sem tárgyalta és nem is utalta át semmilyen más fórum hatáskörébe. Egy ilyen kongresszusi döntés eldöntené azt is, hogy mit is választanánk tulajdonképpen, és hogy az elit összetétele változott-e meg 1992 óta vagy az elit által felvállalt feladatok. A közösségi önkormányzatról csak annyit említünk, hogy az önkormányzatok a decentralizáció eszközei, melyek révén az együtt élő polgárok megfelelő önállósággal vehetnek részt a közösségi kormányzatban és igazgatásban. *Önkormányzat nélkül a részek tespednek, minden erő csak a központban gyűjthető össze.*²⁴

Milyen típusú választást irányzott elő a kongresszus, közvetett-e vagy közvetlent?

A kongresszus határozata szerint *a szövetségi tisztújításra általános és titkos, lehetőleg közvetlen választással kerül sor*. Azt, hogy a választás általános és titkos kell legyen, senki sem kérdőjelezi meg. A jelenleg érvényben levő alapszabályzat is előírja, hogy *a szövetségi választások általánosak és titkosak*. Probléma csak a "lehetőleg közvetlen"-nel, pontosabban a "lehetőleg"-gel van. Jóhiszemű értelmezéssel arra a következtetésre jutunk, hogy a szövetségi tisztújítás/választás közvetlen kellene legyen, de amennyiben ez nem lehetséges, akkor lehet közvetett is. Azt viszont, hogy ki dönt arról, hogy nem lehetséges a közvetlen választás, arról nem szól a kongresszusi határozat. Az akkori SZKT-t arra hatalmazta fel a kongresszus, hogy az Alapszabályzatot, illetve a Programot módosítsa és kiegészítse, azzal a megkötéssel, hogy *a jelen határozatba foglalt rendelkezéseket, a Program Alapelveit, valamint a saját szerkezetére és hatáskörére vonatkozó kongresszusi határozatokat a Szövetségi Képviselők Tanácsa nem módosíthatja, kivéve, ha azok szűkítéséről vagy átruházásáról van szó*. A határozat 5. pontja előírja azt is, hogy *a szövetségi tisztújító választások előtt össze kell hívni az RMDSZ következő kongresszusát*. A "következő" kongresszus után nem tartattak meg a szövetségi tisztújító választások, sőt a következő utáni kongresszus után sem. A legutóbbi, VI. Kongresszusunk által elfogadott Alapszabályzatunk átmeneti rendelkezéseiben is csak az szerepel, hogy *a jelenlegi SZKT mandátuma a belső választások nyomán kialakult új SZKT első üléséig tart*. Azt gondolhatnánk, hogy a kongresszus abban a hiszemben döntött így, hogy most itt az ideje megújítani az SZKT-t. Viszont magával a belső

választások kérdésével nem foglalkozott a kongresszus. Aki foglalkozik vele, az éppen a "megújulni vágyó", az SZKT. *Felhatalmazta-e valamely, a brassói után összehívott kongresszus az SZKT-t hogy saját megújulásáról döntsön, vagy a brassói kongresszusi határozatban szereplő választások előtti kongresszus munkálatait készíti elő a meg nem újult SZKT? Egyáltalán a brassói kongresszusi határozatban szereplő választások előtti kongresszus összehívása kötelező-e, vagy az azóta megtartott kongresszusok határozatai érvénytelenítették ezt az előírást?*

A IV. Kolozsvári Kongresszus kimondta, hogy a Képviselők Tanácsa a szövetségi választások során megválasztott szövetségi képviselők közül áll, de a szövetségi választásokig az "Átmeneti rendelkezésekben" meghatározott módon áll össze. Nem rendelkezik a választások módjáról. Ami a választhatóság kérdését illeti, igaz ugyan, hogy ekkor jelenik meg először a szövetségi egyéni tagság fogalma, melyet a Kolozsvári Kongresszus is (mint később a marosvásárhelyi és a csíkszeredai) helyi szervezeti tagsághoz kötött, viszont a helyi szervezet mint szervezési szint nem a területi szervezetek szabályozásában szerepel, hanem a tagságra vonatkozó általános rendelkezések között, tehát a szövetségi egyéni tagság a platformok és társult tagok helyi szervezeteinek (legalacsonyabb szervezési formáinak) egyéni tagjaira is kiterjedt. Az így meghatározott szövetségi egyéni tagok közül, a 18 életévüket betöltötteken kívül, bárki választható volt. A Kolozsvári Kongresszus nem rendelkezett a szövetségi választójogról.

Az V. Marosvásárhelyi Kongresszus sem foglalkozik a szövetségi választások módjával. Ami az SZKT összetételét illeti, a kongresszus által elfogadott Alapszabályzat 43. cikke szerint *az SZKT a szövetségi választások során megválasztott szövetségi képviselők közül áll, de, a szövetségi választásokig az SZKT összetételét az alapszabályzat XXI. fejezetében összefoglalt átmeneti rendelkezések határozzák meg.* Ezen átmeneti rendelkezések átveszik a Kolozsvári Kongresszus által megszavazott alapszabályzat átmeneti rendelkezéseinek szövegét.²⁵ A választhatóság ügyében ez az a döntéshozó fórum, ahol a szövetségi egyéni tagság az RMDSZ helyi szervezeteinek tagjaira szűkül, megteremtve a jelenleg is létező súlyponteltolódást a szövetség három társult kategóriája között. Ugyancsak az V. Kongresszus az, amely a választójogról is rendelkezik, pontosabban elismeri a Szövetség egyéni tagjainak választójogát és a választhatóságát.

A VI. Csíkszeredai Kongresszus is megkerüli a szövetségi választások módozatának kérdését, választójog és választhatóság problémakörben megmarad a Marosvásárhelyi Kongresszus által elfogadott rendelkezéseknél. Az Alapszabályzat átmeneti rendelkezéseiben szereplő 118. Cikk²⁶ meghosszabbítja az akkori SZKT-tagok mandátumát.

Összegzésképpen: a jelenleg érvényben levő Alapszabályzat 10. cikkének 3. bekezdése szerint a 18. életévüket betöltött szövetségi egyéni tagok választójoggal rendelkeznek. A Brassói Kongresszus határozatában viszont arról rendelkezik, hogy a szövetségi tisztújításban *az általános tagnyilvántartásban szereplő tagok vesznek részt.* Egybeesik-e a két rendelkezés tárgya? Ha figyelembe vesszük azt, hogy

- a Brassói Kongresszus megbízta az Ügyvezető Elnökséget azzal, hogy dolgozza ki a tagnyilvántartás egységesítésének módszerét, majd terjessze az SZKT elé,

- az Ügyvezető Elnökség nem dolgozta ki mai napig az említett egységesítési módszert, tehát az SZKT nem döntött ebben a kérdésben,

- sem a Kolozsvári (IV.), sem a Marosvásárhelyi (V.), sem a Csíkszeredai (VI.) Kongresszus nem egy egységesített tagnyilvántartás vagy legalább egy meghatározott tagnyilvántartás-egységesítési módszer alapján rendelkezett a szövetségi egyéni tagságról, s ezen tagok választójogáról és választhatóságáról,

arra a következtetésre jutunk, hogy a két rendelkezés tárgya különbözik²⁷, tehát a Brassói Kongresszus által a létrejövő általános tagnyilvántartásban szereplőknek elismert választójog, amely kizárólag a megújuló SZKT megválasztására korlátozódik, még mindig érvényben van. Ezt a következtetést támasztja alá két alapvető jogelv alkalmazása is: a specialia generalibus derogant jogelv szerinti általános rendelkezés (a Szövetség egyéni tagjainak elismert általános választójog) nem módosíthat speciális rendelkezést (az általános tagnyilvántartásban szereplő tagoknak elismert SZKT választásokra elismert választójog), mivel a választójog alapvető emberi jog, az egyszerű elismert jogtól megfosztani a jogosultat csak erre vonatkozó expressis verbis rendelkezéssel lehet.

A Brassói Kongresszus határozata értelmébe a szövetségi választások során megújuló SZKT-ről csak akkor beszélhetünk, ha az Ügyvezető Elnökség kidolgozta az általános tagnyilvántartás egységesítésének módszerét, s ezt, vagy ennek módosított változatát az SZKT elfogadta. Amennyiben az Ügyvezető Elnökségnek nem lesz ilyen irányú előterjesztése, akkor újra el kell maradjanak a szövetségi választások? Lehet, mivel a határozat ügyvezető elnökségi előterjesztést ír elő. Ha ez kizárólagos előterjesztési jogot jelentene az Ügyvezető Elnökségnek, akkor a szövetségi

választásokat újfent halasztani kellene. Viszont, ha megvizsgáljuk a Brassói Kongresszus határozatának szövegét, észrevehetjük, hogy a megfogalmazás inkább feladatra, kötelezettségre utal, mint jogra. A cél tehát az volt, hogy az SZKT döntsön a tagnyilvántartás egységesítésének módszeréről. Ezek szerint, amennyiben az Ügyvezető Elnökség nem tesz eleget ezen feladatának, az SZKT maga is dönthet az egységesítés módszeréről. Vajon egy ilyen SZKT döntés minden vitatható kérdést megoldana, tehát elegendő lenne a szövetségi választások kiírásához? Igenlő válasz nehezen adható erre a kérdésre, mivel egy ilyen döntés nem tisztázná az általános tagnyilvántartás fogalmát, s arról sem szólna, hogy lehet-e közvetlen választásokat tartani. Egyáltalán dönthet-e az SZKT felhatalmazás nélkül a választójogról és a választások módjáról, miután ezek a választások éppen ezen testület megújulását eredményezné? Dönthet-e az SZKT az SZKT-ról? Nyilván nem, ehhez kongresszusi döntés szükséges. Tehát, bár semmiféle szövegszerű támpontunk sincs annak eldöntésére, hogy miért írta elő a Brassói Kongresszus a választások előtti kongresszus összehívását, ennek egyetlen értelme lenne: dönteni a választójogról és a választások módjáról. Hozzáteszük, hogy egyik, 1993 óta összeült kongresszus sem érvénytelenítette a Brassói Kongresszus határozatának ezen rendelkezését.²⁸ Másrészt az így összehívott kongresszus maga is dönthetne az általános tagnyilvántartás egységesítési módszeréről, anélkül, hogy betartaná a Brassói Kongresszus által előírtakat, ugyanis a rendelkezővel azonos (vagy magasabb) rendű fórum módosíthatja vagy törölheti ezeket.

Tehát, a brassói kongresszusi határozatban szereplő választások előtti kongresszus összehívása kötelező, mivel az azóta megtartott kongresszusok határozatai nem érvénytelenítették ezt az előírást, s mert az SZKT nem dönthet saját megújulásának kulcskérdéseiről: a választójogról és a választások módjáról, s világossá tenné ezáltal azt is, hogy mit is választanánk tulajdonképpen: közösségi önkormányzati intézményt, szövetségi intézményt avagy pártintézményt.

Befejezés

Isten és ember előtt vallották vezetőink, hogy megmaradásunk, fennmaradásunk biztosítéka a belső önrendelkezés elvén alapuló közösségi önkormányzat intézményeinek kiépítése. Kisebbségi közösségünk megmaradása mindig is zavaró tényező volt. Az első világháború utáni, a kisebbségek védelmét célzó nemzetközi szerződések által teremtett rendszerről szólva, Mello Franco, a Népliga brazil előadója a 20-as években kifejtette: *"Tagadhatatlan ugyanis, hogy azok, akik ezt a rendszert megalkották, nem gondoltak arra, hogy bizonyos államok kebelében a lakosságnak olyan tömegét teremtsék meg, amely mindenkor különbözőnek tekintse magát a nemzet általános szervezetétől. Ellenkezőleg, ennek a tömegnek elemei számára a jogi védelem olyan státútumát akarták, amely képes biztosítani minden irányban a személyi sérthetlenség tiszteletben tartását és előkészíteni lassacskán a teljes nemzeti egység helyet foglalásának szükséges feltételeit."*²⁹ Ezzel az idézettel csak arra akartunk rámutatni, hogy aki a megmaradásért, s ennek eszközéért küzd, annak mindig számolnia kell kényelmetlen következményekkel. Közösségi önkormányzatunk létrehozása nem kényelmes feladat, de amennyiben megmaradni, fennmaradni akarunk, s ennek egyetlen biztosítékát a közösségi önkormányzatokban látjuk, ezért harcolnunk kell értük. A mások által számunkra kidolgozott legjobb megoldások célja eddig beolvasztásunk volt. Tehát megmaradásunkat biztosító megoldást magunknak kell keresnünk, s ha megtaláltuk, magunk kell megvalósítsuk.

¹ Jakabffy Elemér: *Nemzetiségpolitikai írások*. TÉKA sorozat, Kriterion, Bukarest 1993. 173.

² Az 1999 decemberében lezajlott SZKT-n elmondott beszédében ugyan Toró T. Tibor felhívta a figyelmet arra, hogy a belső választások fogalma összeegyeztethetetlen az elektoros (nem közvetlen) választási módszerrel, s ezért, ha a t. küldöttgyűlés ez utóbbi mellett dönt, akkor semmiképpen nem nevezheti ezeket belső választásnak, de ez a vita nem tekinthető az RMDSZ párt, illetve önkormányzati jellegét tárgyaló vitának, annál is inkább, mert egyesek csupán nyelvi kérdésnek tekintették.

³ Az SZKT 2000. február 19-i rendkívülinek szánt ülésén egyetlen napirendi pontként szerepelt az SZKT tisztújítását szabályozó határozat módosítása, de a testületnek nem sikerült ezt végigtárgyalni. Az Ügyvezető Elnökség által előterjesztett és a szavazás során részben elfogadott tervezet azzal, hogy a választás időpontját az önkormányzati választások után helyezi, csak elméleti lehetőséget teremt a közvetlen választásoknak, hiszen a többfordulós elő-, majd hivatalos helyhatósági választás során "kifárasztott" választópolgár nem valószínű, hogy rövid idő - néhány hét - után ismét mozgósítható egy általa amúgy sem túlságosan ismert és értékelt testület megválasztására. Ezért várható, hogy a területi szervezetek vezetőségei élni fognak a felkínált lehetőséggel és az eddigi gyakorlattól alig eltérő közvetett választási rendszert fogják választani. Figyelemre méltó továbbá az a vita, amely a Szövetség pluralizmusának intézményesített megjelenítőiről, a platformok választási részvételéről folyt. Az erről szóló szavazás

eredménye mégis lehetőséget teremt a platformoknak, hogy elkülönített helyeken, programjaikat és csapattá összeálló embereiket területi szinten is megmérettessék.

⁴ Közösségünket.

⁵ 1992-ben képviselői mandátumhoz jutott: *András Imre, Antal István, Asztalos Ferenc, Bárányi Ferenc, Birtalan Ákos, Borbély Imre, Borbély László, Elek Barna, Kerekes Károly, Kónya Hamar Sándor, Madaras Lázár, Mazalik Alfréd, Márton Árpád, Mátis Jenő, Németh János, Pécsi Ferenc, Rákóczi Lajos, Sinkó István, Székely Ervin, Szilágyi Zoltán, Szilágyi Zsolt, Takács Csaba, Tokay György, Varga Attila, Vida Gyula, Zsigmond László, szenátori mandátumhoz jutott: Buchwald Péter, Csapó József, Frunda György, Hajdu Gábor, Hosszú Zoltán, Incze Tibor, Kozsokár Gábor, Magyar Lajos, Markó Béla, Seres Dénes, Szabó Károly, Verestóy Attila (kiemelten azok, akik jelenleg is tagjai Románia Parlamentjének).*

⁶ Ugyanaznap (1992. okt. 25.) születik meg a Kolozsvári Nyilatkozat (*Az RMDSZ Nyilatkozata a nemzetiségi kérdéstről*), melyet az RMDSZ parlamenti csoportja és a Küldöttek Országos Tanácsa (az SZKT elődje) ír alá. Ebben olvashatjuk, hogy: *"Kötelességünk felmutatni azt a megoldást, amely számunkra és az ország számára is kiút ebből a válságból. (...) Állítjuk, hogy ez az út a belső önrendelkezés útja. (...) Meggyőződésünk, hogy a közösségek önkormányzata hozzájárul a jogállam és a civil társadalmi struktúrák megerősödéséhez és ugyanakkor szerves része a demokratizálódás folyamatának."*

⁷ A Romániai Magyar Demokrata Szövetség (RMDSZ) a romániai magyarság közképviselői és érdekvédelmi szervezete, amely összefogja a társadalmi önszerveződés különböző formáit (részlet az RMDSZ I. Kongresszusán elfogadott Program 1. pontjából).

⁸ A hét év alatt bekövetkezett program- és főleg alapszabályzat-módosításokra csak annyiban fogok kitérni, amennyiben ezek a szövetségi választásokat érintik.

⁹ A Csíkszeredában lezajlott VI. Kongresszus által elfogadott, s jelenleg érvényben levő Alapszabályzat.

¹⁰ A Kolozsvári IV. Kongresszus rendelkezik először az egyéni tagságról, melyet a ez a fórum is helyi szervezeti tagsághoz köt, viszont a helyi szervezet mint szervezési szint nem a területi szervezetek szabályozásában szerepel, hanem a tagságra vonatkozó általános rendelkezések között, tehát a szövetségi egyéni tagság a platformok és társult tagok helyi szervezeteinek (legalacsonyabb szervezési formáinak) egyéni tagjaira is kiterjedt. A szövetségi egyéni tagság jelen formában a Marosvásárhelyi V. Kongresszus által elfogadott Alapszabályzatban szerepel, a Csíkszeredai Kongresszus csak az egyéni tagságra (nem a helyi szervezetekre) vonatkozó rendelkezés helyét változtatta meg.

¹¹ Részlet az RMDSZ VI. Kongresszusán elfogadott Program 1. pontjából.

¹² "Az egyéni tagok a területi szervezetek, platformok, illetve társult tagok keretei között fejtik ki tevékenységüket."

¹³ Nyilván, egy eskü szövege nem tekinthető jogilag kötelező érvényű előírásnak, viszont erkölcsi-eszmei értéke tagadhatatlan, s az értelmezés során bármilyen olyan szöveg felhasználható, amely hozzásegít ahhoz, hogy a lehető legpontosabban rámutassunk arra, hogy mi célból, milyen történelmi körülmények között született meg egy bizonyos jogi értékű rendelkezés.

¹⁴ Kétségtelen, hogy formálisan ilyen felhatalmazás nem történt, viszont az is nyilvánvaló, hogy akkori képviselőink és szenátoraink ekképpen értelmezték mandátumukat. A parlamenti csoportban beállt személyi változások eredményeképpen változott volna ez a mandátumértelmezés? Erről csakis az érintettek nyilatkozhatnak.

¹⁵ Érdekes tanulmánytéma volna annak vizsgálata, hogy a belső önrendelkezés elvének az RMDSZ területi szervezeteire való szűkítése (teszi ezt a jelenlegi Alapszabályzat) eleget tesz-e a belső önrendelkezési elv közösségünkre való alkalmazásának.

¹⁶ A megfogalmazás nem változott a következő kongresszusok által elfogadott programokban sem.

¹⁷ A mondat második része (*amely országos és helyhatósági szinten ellátja a romániai magyar kisebbség*

közképviseletét, egyeztetési és ösztönzi a társadalmi önszerveződés különböző formáit) nem használható fel a belső önrendelkezés elvén alapuló legfőbb döntéshozó intézményt megválasztók körének meghatározásához, mivel ez a romániai politikai (?) rendszerben való szereplésre vonatkozik.

¹⁸ Ez a legjobb megfogalmazás. A brassói is ugyanaz tartalmában, de nem formájában.

¹⁹ A jelenleg érvényben levő Alapszabályzat 11. cikkének 2. bekezdése.

²⁰ Az előző alapszabályzatok a jelenlegihez tartalmilag hasonló kötelezettségeket írtak elő a platformok számára.

²¹ A Kolozsvári Kongresszus után pedig egyetlen kongresszus sem választott szövetségi képviselőket, hanem a Kolozsváron megválasztottak mandátumát hosszabbította meg.

²² Minden felsorolt kongresszus által elfogadott programban szerepel ez a cél.

²³ A IV. az V. és a VI. Kongresszus az általuk elfogadott Alapszabályzatok Átmeneti rendelkezéseiben foglalkozik a "megújuló" SZKT kérdésével.

²⁴ Lásd Fábíán Ernő bevezetőjét Balogh Artúr: *Jogállam és kisebbség* című könyvéhez (Téka sorozat, Kriterion, Bukarest-Kolozsvár 1997.).

²⁵ Gyakorlatilag meghosszabbították a IV. Kongresszus által megválasztott 21 szövetségi képviselő mandátumát, a fennmaradó - tisztségek révén járó, illetve meghatározott testületek/szerveződések/szervezetek küldötteinek fenntartott - helyek betöltői csak azon mértékben változtak, amennyiben az illető személyek már nem töltötték be a meghatározott tisztséget, illetve a küldő testületek/szerveződések/szervezetek más személyt jelöltek ki SZKT-küldötként.

²⁶ "A jelenlegi SZKT mandátuma a belső választások nyomán kialakult új SZKT első üléséig tart."

²⁷ Csak azonos tárgyú rendelkezésekre alkalmazható a *lex posterior derogat priori* jogelv.

²⁸ Egyik kongresszus sem mondta ki, hogy a megújuló SZKT megválasztására kiírt választások megtarthatók egy előzetes kongresszus összehívása nélkül.

²⁹ Részlet Mello Franco jelentéséből, amelyet Balogh Artúr idéz *Kisebbségi védelem és asszimiláció* című írásában. Lásd Balogh Artúr: *i.m.* 256-276.

- [András Péter: Hosszú távú szempontok a belső választásokról való gondolkodáshoz](#)
- [Bakk Miklós: Modellviták - rejtett stratégiák](#)
- [Borbély Zsolt Attila: A belső választások és a belső parlamentarizmus viszonyrendszere](#)
- [Fórika Éva: Amire felesküdtünk Isten és ember előtt](#)
- [Ráduly Róbert: A politikai önrendelkezésünk alapjairól, avagy a belső választásoktól az erdélyi magyar önkormányzatig](#)
- [Reiter József: Belső választások a felvidéki magyarság körében \(dilemmák és perspektívák\)](#)
- [Somai József: A demokrácia nem játékszer](#)
- [Székely István: A belső választások és az RMDSZ hatalmi szerkezetének összefüggései](#)
- [Az RMDSZ III. Kongresszusán jóváhagyott Alapszabályzat-határozat](#)
- [A belső választások alapelvei](#)
- [Határozat az RMDSZ Szövetségi Képviselők Tanácsa megválasztásáról](#)
- [Tonk Sándor: Romániai magyar magánegyetem](#)
- [Hódi Sándor: Tíz év után](#)
- [Mírnics Károly: A balkáni Janus-arc](#)
- [Győri Szabó Róbert: A nemzeti kisebbségek oktatási rendszerei Ausztriában](#)
- [Közvéleménykutatás a romániai magyarok körében](#)

- Egyed Ákos: A román történetírás az 1848-as magyar forradalomról és a magyar-román nemzetiségi kérdéstről
- Egyed Péter: Az autonómia, az egyetem és a család kérdése az RMDSZ-programokban
 - Grúber Károly: Macbethől Sean Conneryig. A skót nacionalizmus politikatörténeti vázlata
 - Kovács Péter: A rodopi mufti esete a nemzetközi joggal: Kisebbségi autonómiabarát ítélet az Emberi Jogok Európai Bíróságán: magányos fecske vagy új tendencia?
 - Salat Levente: Szempontok a multikulturalizmus fogalmának romániai értelmezéséhez
 - Vass Csaba: Identitásválasztás és xenológia. A magyarországi Román Kisebbségi Önkormányzat választási kudarcának tanulságai
 - Veress Emőd: A román parlament szerkezete
 - Zsigmond Csilla: A NATO-terjeszkedés és a koszovói háború a román sajtóban (1999. március 1. - április 30.)
 - A nemzetiségi irodalom válogatott bibliográfiája
 - A magyar politikatudomány válogatott bibliográfiája

(c) Jakabffy Elemér Alapítvány, Media Index Egyesület 1999-2004
Impresszum | Médiaajánlat | Adatvédelmi záradék